

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	พัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานและการค้าชายแดนไทย – ลาว: กรณีศึกษาชุมชนชายแดนห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน
ชื่อผู้เขียน	นายวรากร รัตนอารีกุล
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต	สาขาวิชาภูมิศาสตร์
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ ญาณสาร ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิตยา ประพุทธนิตินสาร กรรมการ อาจารย์ จิระ ประังเขียว กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “พัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานและการค้าชายแดนไทย – ลาว: กรณีศึกษาชุมชนชายแดนห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาการตั้งถิ่นฐานและการใช้ที่ดินของชุมชนชายแดนห้วยโก๋น 2) เพื่อศึกษาการค้าชายแดนและตลาดนัดชายแดนด่านห้วยโก๋น 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางของผู้ประกอบการค้าและผู้บริโภคในตลาดนัดชายแดนด่านห้วยโก๋น

การศึกษาการตั้งถิ่นฐานเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนามและการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชน การศึกษาการใช้ที่ดินเป็นการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการแปลภาพข้อมูลดาวเทียม Landsat TM 5 ปี พ.ศ. 2540 และปี พ.ศ. 2543 การศึกษาการค้าชายแดนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม ส่วนการศึกษาตลาดนัดชายแดนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของผู้ประกอบการค้าและผู้บริโภคทั้งไทยและลาวจำนวน 90 คนและ 60 คน ตามลำดับ

ผลการศึกษาพบว่าก่อนปี พ.ศ. 2529 การตั้งถิ่นฐานไม่ถาวร มีการเคลื่อนย้ายไป – มา เนื่องจากปัจจัยทางด้านการเมือง ในปัจจุบันรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชายแดนห้วยโก๋นประกอบด้วย 7 หมู่บ้านที่มีการกระจายตัวเป็นกลุ่มก้อน ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานคือปัจจัยทางด้านกายภาพ ได้แก่ ความใกล้ – ไกลแหล่งน้ำ ลักษณะภูมิประเทศและเส้นทางคมนาคมขนส่ง ในด้านการใช้ที่ดินของตำบลห้วยโก๋นส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ (ร้อยละ 94) มีพื้นที่การเกษตร (ร้อยละ 5) และพื้นที่อยู่อาศัยน้อย (ร้อยละ 1) เนื่องจากภูมิประเทศเป็นที่สูงและลาดชัน อย่างไรก็ตามได้มีการขยายตัวบ้างเล็กน้อยของพื้นที่เกษตรและพื้นที่ชุมชนเข้าสู่พื้นที่ป่าซึ่งเป็นเขตป่าสงวน

การค้าชายแดนด่านห้วยโก๋นเริ่มมีการขยายตัวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เมื่อมีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่งและการเปิดด่านถาวร แม้ว่าในช่วง 5 - 6 ปีที่ผ่านมาปริมาณและมูลค่าสินค้าเข้า - ออกจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนักอาจได้รับผลกระทบเล็กน้อยจากสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศแต่มีแนวโน้มจะสูงขึ้นในอนาคต สำหรับตลาดนัดชายแดนด่านห้วยโก๋น มีการขยายตัวทั้งในด้านประเภทของสินค้า จำนวนผู้ประกอบการค้าและผู้บริโภค ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการทุกวันเสาร์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 สินค้าจากลาวส่วนใหญ่เป็นสินค้าหัตถกรรมผ้าทอ ผลผลิตทางการเกษตรและของป่า ส่วนสินค้าจากไทยได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภค ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางของผู้ประกอบการค้าคือความใกล้ - ไกลที่อยู่อาศัย ในขณะที่ของผู้บริโภคคือความหลากหลายของสินค้าในตลาด

ผลของการศึกษานอกจากจะทำให้ทราบและเข้าใจสภาพการตั้งถิ่นฐานและการค้าชายแดนแล้วยังสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาชุมชนชายแดนด่านห้วยโก๋นและสามารถใช้เป็นแบบอย่างในการศึกษาการตั้งถิ่นฐานและการค้าชายแดนในบริเวณอื่นได้

Thesis Title	Development of Thai – Laotian Border Settlement and Trade: A Case Study of Huai Kon Settlement, Amphoe Chaloeprakiat, Changwat Nan	
Author	Mr.Warakorn Rattana-areekul	
M.S.	Geography	
Examining Committee	Associate Professor Dr. Sanay Yarnasarn	Chairman
	Assistant Professor Nitaya Prabudhanitisarn	Member
	Lecturer Chira Prangkio	Member

Abstract

The three objectives of this study, “Development of Thai – Laotian Border Settlement and Trade: A Case Study of Huai Kon Settlement, Amphoe Chaloeprakiat, Changwat Nan” are: 1) to study the settlement and land use of the Huai Kon Community; 2) to study the border trade and periodic market at the Huai Kon border checkpoint and 3) to study the factors influencing the travelling of traders and consumers in the periodic market at the Huai Kon border checkpoint.

Border settlement was investigated by using data from field survey, and the interview with the elderly in the community. Landuse data were obtained from the analysis of the Landsat TM 5 satellite images, by comparing the 1997 and 2000 data. Border trading was examined by using data from secondary sources and field survey. Finally, periodic market was studied by using data from field survey and interview. The 90 traders and 60 consumers from both Thailand and Laos were interviewed.

It was found that before 1986 the settlement was not stable. There were always back and forth movements due to the political factors. However, the pattern of the settlement of Huai Kon border community at present is the combination of the 7 villages which has Clustered distribution pattern. Important factors influencing the settlement are all physical factors such as distance to water resources, geographical characteristics, and transportation routes. Most of the land in Huai Kon community was used as forest area (94%), while a few area was used in agriculture (5%) and very few in settlement (1%). This was because the geography of this area where the highland has

a steep slope. However, there were some of the agricultural and settlement areas which are expanding into a reserved forest area.

Border trade has been expanding since 1994 when there were the transportation routes improvement and permanent opening of the checkpoint. Although in the past 5-6 years the quantity and value of the goods passing through this border has not increased much according to the internal economic situation, it seems to be increased in the future. As for the periodic market at the Huai Kon border checkpoint, it has been expanding in both categories of goods, and number of traders and consumers, since its first operation in 1995. The market met on Saturday. Most of the goods from Laos were hand-woven clothes and their related products, agricultural and forest goods, while the goods from Thailand were consumption commodities. The factor affecting the travelling of traders was the distance from their place of residence, while of the consumers was the variety of goods in the market.

The results of this study not only provide more knowledge and better understanding about this settlement and border trading but also can be used as a basic information for development planning of Huai Kon Checkpoint Community. It can also be used as a model to study the settlement and trading in other border areas.